

تورک یوردی

تورک ادبیاقلری مرکزی هیئتی طرفندره نشر اولنور.

نومرو ۴

کانون ثانی ۱۳۴۱

جلد ۱

ابن الفقیرک کی نسخہ سی

کچن ۱۹۲۳ سنہ سی مشہدہ ایکن امام رضانک روضہ کتابخانہ سنده ابن الفقیہ ہمدانینک (کتاب اخبار البلدان) اسمیلہ معروف اثرینک بر نسخہ سی کوروب استفادہ ایتکہ موفق اولدم. بو اثرک ایچندہ مشہور عرب سیاحلرندن ابودلف وابن فضلانک رسالہ لریدہ واردی. آشاغیدہ بو اثرلر حقندہ ویردیکم معلوماتی پارسده موسیو دونی فرانسه آسیا جمعیتندہ عرض ایتدی. بوخصوصدن باحث اثریمی پترسورخ روس انجمن دانشی کندی مجموعہ لرندہ نشر ایلدی.

یوقاریدہ سویلہ دیکم مشہد نسخہ سنده اوچ معاصر عالمک کتابلری بر آرادہ بولونیور. بونارک هر برندن آیری آیری بحث ایدہ جکم. ابن الفقیہ عرب جغرافیا عالمینک اک بویوکلرندن بریسیدر. اسمی ابوبکر احمد بن محمد بن اسحاق بن ابراہیم الہمدانی اولوب لقبی ابن الفقیہدر. دردنجی عصر ہجریینک نصف اولندہ یاشامشدر. ترجمہ خاکہ عائد معلومات ناقصدر. اسلام تراجم و انسائیکلوپدی چوق خدمت ایتمش اولان علمادن یاقوت الحموی (ارشاد الاریب، مرغلیوت نشری. ۱ — ۶۳) ابن الفقیہ حقندہ غایت قیصہ معلومات ویرمکده در.

« یعرف بابن الفقیہ احداهل الادب ذکرہ محمد بن اسحاق فی کتابہ الذی الفہ فی سنہ ۳۳۷ قالولہ کتاب البلدان نحوالف ورقۃ احذمن کتب الناس وسلخ کتاب الجیہانی وکتاب ذکرالغمراء المحدثین والبلغاء منهم والمفخمین ولم یذکر وفاته »

بومتندہ ذکر ی کچن جیہانی اسلام جغرافیوننک بویوکلرندندر. اسمی ابوعبدالله محمد بن احمد جیہانیدر. بوذاتدہ ابودلف، ابن فضلان، ابن رستہ وابوزید احمد بن صالح البانخی آدلی علمانک معاصریدر. سامانیلردن نصیر بن احمد الثانیینک بخارادہ وزیر ی ایدی. استفسار وتدقیقلر ایلہ بویوک بر جغرافیا کتابی وجودہ کتیرمشدر. عرب و فرس جغرافیا عالمینک اکثریسی ازجملہ ادیریسی وغرنویزلر

زماننده یاشامش اولان کردیزی اسملی جغرافیا عالملی وه حدود العالم « عنوانلی براترک غیر معلوم مؤلفی کندی اثرلرنده تورکلر و تورکستان حقنده یازیلان قسملری جیهانیدن آلمشدر. ابن الفقیهده جیهانیدن استفاده ایتمشدر.

ابن الفقیهک اثری بیک ورق جسامتنده در. اصل اثردن آلتوب یازلمش مختصر برنسخه علم عالمک معلومی ایدی. اشبو مختصر نسخه، دوغویهک فیکرینه کوره ۴۱۳ (= ۱۰۲۲) سنه سی علی بن حسین شیرازی نامنده بریسی طرفندن یازلمشدر. بو مختصر نسخه یی دهغویه « عرب جغرافیا کلیاتی » عنوانیله نشر ایتدیکی اثرلرک بشتیجی جلدی اولمق اوزره ۱۸۸۵ سنه سی هولاندهده بریل مطبعه سنده نشر ایتمشدر. لکن ابن الفقیهک اصل نسخه سی بوکونه قادار هیچ بریرده بولونمش کلدی. نسخه لری اسکي زمانده دخی نادر اولمش اولسه کرک. ویرا مذکور اثردن استفاده ایدنلرکده آز اولدینی محققه ر. بو اثردن حقیقه استفاده ایدن یاقوت حموی و مقدسی در. ۳۳۰ (= ۹۴۱) سنه سی سامانیار دورنده یازیلارقی بالآخره جنوبی تورک دیلمنه ترجمه ایدلمش مؤلفی مجهول بر جغرافی اثرده دخی ابن الفقیهکدن استفاده ایدلمشدر. [۱]

یوقاریده ذکر اولنان آثار و تدقیقاندن ابن الفقیهک نسخه اصلیه سی، دوغویهک نشر ایتدیکی مختصر علی شیرازی به نسبة چوق مفصل اولدینی مستبان اولمقده در. ابن الفقیهک اثری مالخاصه اسلام مملکتلرنده کی بعض مناطق چوق مفصل بیان ایتکله ممتازدر. مثلا بغداد، خراسان و همدان قطعه لرینی آبی تدقیق ایتمشدر. خراساندن بلخ شهرینی تفصیلات ایله آکلاتمش و از جمله وقتیه بر مکیلرک اجدادی تحت اداره سنده بولنان اسکي بودا مناستری (نوبهار) ک مفصل توصیفی آنجق ابن الفقیهده موجوددر. دوغویهک نشر ایتمش اولدینی مختصر نسخه ده ایسه ابن الفقیهک اثرینک اک قیمتدار قسملری خصوصاً بغداد، سامرا قسملری موجود

[۱] اشبو اثرک نسخه یکانه سی بریتیش موزه نومده ۵۵۰۰ — harl نومرو تحتده موجوددر و بر قسمی استانبولده آیا صوفیه کتبخانه سنده بولونمقده در که بو قسم روس مستشرقلرندن سمیرنوف طرفندن روسجه ترجمه سیله برابر نشر ایدلمش وینه روس مستشرقلرندن بارون روزن طرفندن روس آرخیولوژی مجموعه سنده تدقیق قلمشدر.

دکدر . خراسانه عايد قسمتك ده آنجق باش طرفی واردر . توركلره عايد
قسمته يوقدر . مشهد نسخه‌سی ابن الفقيه اثرينك سالف‌الذكر ابتدائی شكلتك
ايكنجی نصفيدير . دوغويه نشرينك ۱۸۳-۳۱۴ صحيفه لرنده مندرج قسمتك مفصيلدير .
مشهد نسخه‌سی جمعاً ۲۱۲ ورق يعنى ۴۲۴ صحيفه اولوب اصل ابن الفقيه عايد اقسامی
۷۵ ورق يعنى ۳۵۰ صحيفه در وبونك صحيفه لری دوغويه نشرينه نسبتله بويوكجه در .
دوغويه نشرينده اولميان اقسام مشهد نسخه‌سنده مکه " موجوددر . واسطه ، نباط ،
بنداد ، سامراء ، سواد و خراسان مفصلاً بيان اولونمشدر . بغداد بانی ۸۸ صحيفه ،
خراسان بانی ۴۰ صحيفه طوتیور . خراسان بابنده توركلر حقتده مخصوص فصللر
وارددر : القول في الترك ، ذكر بعض مدن الاتراك ، القاب ملوك الترك والنواحی
الملتصقه بهم . توركلره عايد معلوماتك اك مهم اولانلری شونلردر : توركلر حقتده
يغمبرك حديثری ، توركلره اسلام امير و خليفه لرينك مناسبتلری ، ماوراءالنهر
وشالی توركستان ویدی صو طرفلرينك سياحت يوللری (ابن خردابه دن
آلنمشدر) ؛ طقوز اوغوزلر طرفتك سياحت طريقی ، پاختلرينك توصيفی ،
خراسان اولكجه بودجه سنك (جمعاً ۴۴۰,۸۴۶,۰۰۰ يعنى يارم مايار
درهم قادارددر .) شهرلره وازجمله توركستان شهرلرينه صورت تقسيمی (۱۶۵-۱۶۸)
توركلرك حيات داخلیه سی ، اعتقادلری ، عادتلری تورك قبیله لری ، داخلی تورك ولايتلرينك
سياحت يوللری ، ايصيق كول و اطرافی ، يده طاش و آنك خواسی (۱۶۸-۱۴۷)
ابودلف (مسعود بن مهلهل البنازعی) ، نصر بن احمد بن اسماعيل سامانی دورنده
سامانیلر خدمتنده بولونمش بر ذاندر . چيندن سامانیلره گلش برهيتله چينه سياحت
اتمش و يولده تورك ولايت و قبیله لرینی کورمشدر . صوكره سياحتی حقتده بررساله
يازمش بررساله آنجق ياقوت حموينك « معجم البلدان » نك صين ماده سنه واوندن
نقلاً ذكر ياقزويني نك « آثار البلاد » نام اثرينه مأخذ اولمشدر .

ابودلفك سياحتنامه‌سی ۱۸۴۵ سنه‌سی آلمان قورد فون شیر طرفندن
برلينده طبع اولونمش ، وسته نفلد ايسه ۱۸۴۲ سنه‌سی مذکور ترك

آلمانجه ترجمه سنی نشر ایلمشدر. بالا آخره روس مسستشرقلرندن غریغوریف، ابودلف سیاحتنامه سی حقنده مهم ایکی اثر نشر ایتمشدر. [۱]

اوزمان ابودلفک سیاحتنامه سنی غریغوریوف ساخته بر اثر کبی تلقی ایتمش ایسه ده سوکرادن بارون روزن روس شرق آثار عتیقه مجموعه سنک اون بشنجی جلدنده اقتضار ایدن مقاله سیله ابودلف اثرینک ساخته اولمادیغنی اثبات ایتمشدر. اثرک ساخته لکی فکرینی تولید ایدن سبب تورک قبائلنی ذکر ایدرکن قبیله لرک جغرافی موقعلرینی طوغرو تصیق ایده مه مش اولمسی در. بوندن باشقه ۱۸۷۲ سنه سنده ابودلف طرفندن ذکر ایدیلن قبیله لردن اکثرینک علم طائنه هیچ معلوم بولونماسی جهتیله افاداتنک غریب کورولش اولمسننددر. صوک سنه لرک کشفیاتی خصوصاً اورخون کشفیاتی نتیجه سنده اسکی تورک اسملرینک برخیلیسی آکلاشیلیدی و بونلرک دوغرو اوقونماسی تعین ایتدی. مثلاً (تعرعر = توقوز اوغوز، لماک = کپاک، ایماک، حلج = قال آج، خلج = قارلق). صوک زمانلرده ابودلفک اثری حقنده مارقو وارت و (فهرران) ک مهم تدقیقلری میدانه چیقدی [۲]. علی الخصوص فهرانک اثری ابودلفک چین و هند حقنده کی معلوماتنک مهم اولدیغنی کوستردی. ذاتاً ابودلف سیاحتنامه سنک ساخته اولمادیغنی اندیم (فهرست... صحیفه ۳۴۷) ک شهادتی ایله ده معلوم ایدی. اندیم ابودلفی شخصاً طائیش و سیاحتندن بعض معلومات آلمشدر. ابن الفقیهک مشهد نسخه سی ابودلف مسئله سنی تماماً توضیح ایتمشدر. بونسخه نک (۱۷۵۰ الی ۱۹۶۰) ورقلرنده ابودلف سیاحتنامه سی مندرجدر: «رسالة ابودلف مسعود بن المهلهل البنازعی فی ذکر ما شاهده واره فی البلاد الترك والهند والصین» ابن الفقیه اشبو رساله یی ابودلفک کندی رجاسی اوزرینه یازدیغنی و بوضورتله کندی کتابنه علاوه ایلمش اولدیغنی افاده ایتمکده در. بوندن معلوم اولیورکه یاقوت حموینک (III — ۴۴۵) «وقرأة فی کتاب العتیق ماصورة... وکتبنا ابودلف» عباره سنده کتاب عتیق دن مرادی الفقیهک اثریدر. مشهد نسخه سنده تورک قبیله لری و چین و هند سیاحتی یاقوتک (III — ۴۴۵ الی ۴۵۸) ترتیبی اوزره در. یالکز تفصیلاتنده فرق اوله بیلور. «معجم» ایله قارشیلادیرمق ممکن اوله مادی.

[۱] بواثرلر، ۱۸۷۲ سنه سی روس معارف نظارتی مجموعه سنک ایلول نومروسنده

و «شرقی تورکستان» نامیله نشر ایتدیکی کتابک ایکنجی جلدنده مندرجدر.

(۲) Marquart. Oesteuropäische u Oestasiatische Streifzug-Leipzig-

1903. - pp. 94-95. G. Ferrang. Relation de voyages etc. Paris-1913-T.I-pp.208-230.

ابن فضلانك رساله سی ابن الفقيه مشهد نسخه سنك (۱۹۶ ب الی ۲۱۲ ب) ورقلرنده
مدرجدر . ابن فضلان رساله سی خزر خاقانی حقنده کی قصه ده منقطع اولیور .
صوکی یوقدر . رساله ده : « کتاب احمد بن فضلان بن العباس بن راشد بن حماد مولى
عمد بن سلمان رسول المقتدر الى ملك الصقالیه یند کر فیه ما شاهد فی بلاد الترك والخزر والروس
والصقالیه والباشقورد وغيرهم من اختلافه مذاہبهم والاخبار ملوکهم واحوالهم فی کثیر من امورهم »
دیه باشلا یور .

احمد بن فضلانك ترجمه حالی و رساله سی بوکونه قدر یالکیز یاقوت حمویده
(اتل ، باشقورد ، بولغار ، خزر ، خوارزم ، روس و صین ماده لرنده
یازمش معلوماتدن آکلاشیلمقده ایدی . بو کتابک تورک تاریخی ایچون فوق العاده
اهمیتی اون طقوزنجی عصرک ربیع اولنده قازانده معلمک ایتمش اولان آلمان
مستشرق (فران) ک همیله تعین ایتمش ایدی . بو مستشرق یاقوت حمویده
مذکور روس ، بولغار ، باشقورد و خزرلر حقنده اولان قسملری ۱۸۲۲
ایل ۱۸۳۳ سنه لری آراسنده درت رساله حالنده نشر ایتمشدر [۱] .

بالاخره ابن فضلانك ویردیکی معلومات خوالسون ، کونیک ، بارون روزن ،
ودها بعض مستشرقلر طرفدن تدقیق ایدلمشدر . صوک زمانلرده بعض مستشرقلر
از جمله اسپتسن ، ابن فضلانك سیاحتکده ساخته برسیاحت اولمق احتمالی ادعا
ایتمشدر . باخصوص روسلر حقنده کی بعض اقاده لری بویله برشبهه یی تولید ایتمشدر .
فقط تیزمن خاوزن و بارون روزن ابن فضلان سیاحتک ساخته اولمادیغنی دلائل
کافی ایلله اثبات ایلمشدر . نهایت بارتولد برقاچ مقاله سنده ابن فضلانك اضطرری ،
الکری ، ابن رسته ودها بعض جغرافیا محررلرینه مأخذ اولدیغنی ادعا ایلمشدر .
ابن فضلانك ترجمه حالی معلومنز دکلددر . سیاحتنامه سنده کندیسنی مولى یعنی خادم

(۱) فران اترلرندن روسلره دائر (G. M. Frahn-Ibn-Fozlans' und anderer
araber Berichte über die Russen alterer Zeit-St Petersburg, 1893)
عنوانلی اثری آبروجه بر رساله حالنده نشر ایدلمش ، دیکرلری ایسه ، روس اقاده میاسی
مجموعه لرینه درج ایدلمشدر . خزر و باشقردلر حقنده کی مقاله لری مجموعه نك ۱۸۲۲ سنه سی
پترسبورغده منتشر VIII نجی جلدنده ، بلغارلر حقنده کی مقاله سی ایسه ۱۸۳۲ سنه سنده
منتشر دیکر بر جلدنده چیقمشدر (IV نجی سه ری تاریخ والسنه شعبه سی ، جلد : I .) .

ديه ذكر ايتكمده در . افنديسى ۲۹۲ سنه هجريده يعنى بنى طولونك اقراضى زمانلرنده مصر ماجرالرنده شهرت آلمش اولان امرای عباسيه دن محمد بن سليمان ايمش . ولادت و وفات سنه لرى نسل ونسبى و حياتى مجهولدر . آنجق شمالده كى تورك قوملرى آراسنه سياحت ايدرك اولنرى و روسلرى اوكره نك ايجون ايلك واك موثوق برماخذ اوله بيلن بر اثر ميدانه كتيرديكى جهته علم عالمده اك مشهور بر آدم اولمشدر .

معلومدر كه اونجى عصر ميلادينك ابتدالرنده اسلام مملكتلرى چوق ترقى ايتمش و بغداد اسكى جهان تجارتك و مدنى حياتك حقيقى مركزى اولمشدر . دين مليسى شامانيك اولدينى حالده مانى ، بوددا و قسماً يهودى و خريستيان مذهبنده بولنان قوملرك مدنيتلرينده قاريشيق بر صورتده قبول ايتكمده بولنان تورك قوملرى اونجى عصر ميلادينك باشنده عرب و اسلام مدنيتى ده اوكرنك اوزره قطعى آديملر آتمغه باشلامشلردى . شمال غربى تورك قبائلنك ايدل (وولغا) اورته حوضه سنده اوتوران و بولغار ناميله ياد اولنان قسمى زراعت و تجارت ايشلرينه چوق اهميت و يرمكده ايديلر . بولغارلر بوجهدن شمال شرقى توركلرندن معدود اويغورلره بكمزه يورلردى . بولغار خانلرى اقتصادى و سياسى مقصدلرله بغداده ايلچى كوندرهرك اوزمان اصولنجه دين قبول ايتك صورتيله تأمين اوله بيلن صيقى برمناسبت تأسيسى ديله ديلىر . بولغار ايلچيلرينه مقابل بغداد خليفه سى المقتدر (۲۹۵ — ۳۲۰ = ۹۰۷ — ۹۳۲) بولغار اولكه سته برايلچى هيئتى كوندردى . ايشته بو هيئتك كاتىبى و وقعه نويسى احمد بن فضلان ايدى . سفارت هيئتى اون بر صفر ۳۰۹ (= ۲۱ حزينان ۹۲۱) تاريخنده بغداددن چيقوب بخارا يه كلهرك اورادن خوارزمه كچوب نهايت ۳۱۰ سنه هجرىمى محرمك ۱۲ نجى كونى (= ۱۲ مايس ۹۲۲) بولغار خانى المش بن سلكى نزدينه كلديلىر . بولغارده بر مدت اقامت ايدرك بولغار خاتنى رسماً دين اسلامه ادخال ايتديلر و ايدل نهري بويىنجه جنوبه دوغرى حركت ايدرك خزر مملكتى ده كوروب بغداده دونديلىر . ابن فضلان ، سفارت هيئتك سفرىنى تفصيلاً يازمشدر . ياقوت

حمونك دیدیكنه كوره (معجم - ۱ - ۱۱۳) ۱۳ نجی عصر میلادی ابتدا سنده
 بورساله‌نك نسخه‌لری چوق ایدی. مع مافیه یاقوتدن غیری بر مؤلف ابن فضلاندن
 استفاده ایتدیکی کبی اشبو رساله‌نی کورمش اولان بر کیمسه‌نك وجودی ده معلومنز
 دکلدر. (اصطخری‌نك خزرلر حقنده کی معلوماتی ابن فضلاندن آلمش اولماسی
 احتمالی وارد. فقط اصطخری‌ده کی معلومات ده یاقوتده کندن فضله دکلدر.)
 ابن فضلان سیاحتنامه‌سی بو کونه قادار غیب اولمش بر اثر ظن اولنیوردی و یاقوت
 حمونك بو اثرک بعض مهم اقسامنی ذکر ایتمه‌مش اولدیغی حس ایدیلوردی. ایشه
 ابن الفقيهك مشهد نسخه‌سیله ابن فضلانك اثری ده بولونمش اولدی. و بونکله
 آکلاشیلدی که یاقوت حموی فی الحقیقه ابن فضلاندن اوزون بویلو آدم‌لر، چوق
 قیسه کیجه‌لر کبی عجیب شیلره متعلق آقاسمی آلمشدر. لکن اصل مهم واقعه‌لر
 بیان اولنان و بو کونکی علم نقطه نظرندن چوق قیمتی بولنان قسملری آلمامشدر.
 مشهد نسخه‌سك ورق ترتیبیله فهرستی بروجه آتیدر:

(ب ۱۹۶ - ب ۱۹۷) سفارت هیئت‌نك کوندرلرسنك سبیلری، سفارت هیئتی اعضالری ،
 هیئتک بغداددن بخارایه کیتمه‌سی .

(ب ۱۹۸ - ب ۱۹۹) خوارزمه کلایش و خوارزم حقنده جغرافی ، لسانی
 و اتوغرافی معلومات .

(ب ۱۹۹ - ب ۲۰۲) خوارزم‌دن اوست یورد طریقله اورال ولایتنه اوغوزلر ایچنه
 سفر . اوغوزلرک عقیده‌لری و عقیده‌لرینه عائد تورکجه کتله‌لر، خاتونلر و اونلرک وضعیتی ،
 نکاح ، زنا حکملری، دفن مراسمی ، اخلاق و عادت‌لری، البسه‌لری، اوغوزلرک اصول اداره‌سی
 پیغو ، کوزرکین ، ینال ، امیر عسکر ، طرخان ، بونلرک سفارت هیئتنه مناسبت‌لری ،
 اوغوزلرک خوارزم‌لیلرله و بولغارلرله مناسبت‌لری ، اصول معیشت‌لری .

(ب ۲۰۲ - ب ۲۰۳) اوغوزلردن بولغارلره قدر یول ، بوتون نهرلرک حتی اک
 کوچکلرینه قدر اسم‌لری پچنه‌ک تورکاری و حیات‌لری ، باشقردلر ، حیات‌لری و عقیده‌لری .
 (ب ۲۰۳ - ب ۲۰۹) بولغارلر ، خانلری ، حکومت‌لری ، قبائل عادت‌لری ، قبیله خانلری
 آراسنده مناسبت‌لر، بولغار خاننك اسلایتی اوکره‌نسی و بوکا قبیله رئیس‌لرینك رضا کوسترمه‌ملری .
 بولغارلرک حیاتی ، تجارتی وارداتی .

(۲۱۰-۲۱۲) روسلر و خزرلر . خزرلر قصه‌سی . یاقوت (II - ۴۳۸) ده
 مذکور « فاذا سلم علیه او قد بین یدیه ذالک الخطب فاذا فرع من الوقود جلس مع الملك علی
 سریره عن یمنه و بخلفه رجل یقال له کندر خاقان » جمله‌سنده رساله منقطع اولمده‌در .

بوندن صوکرکی صحیفه لر یوقدر . بلکه بوغیب اولان قسمده بحر حزردهن
 ناصل کچهرک بغداده نصل عودت ایتیش اولدقلری محرر اولمشدر . سفارت هیئت
 چوق بویوک ، اوچ بیک قدر آت و دوه دن مرکب بر تجارت کروانی ایله برابر
 سفرینی یاپیش و یولده هیچ بر تعرض و تعدییه دوچار اولماشدر . سفارت هیئت
 تشکیل ایدن ذواتک اسماری ده آرتق معلومزددر : رئیس — سوسن النی سی . بو آدم
 خلیفه مقتدر نزدنده کی عرب امراسندن نذیر الحرمی نک مولی سیدر . (بوندیر الحرمی
 حقه ده تاریخ طبری ده معلومات واردر . دوغویه طبیی . صحیفه - ۵۸) کاتب ابن
 فضلان ، ترجمان تکیین التری ، بولغار مأموری بارس الصقلابی . ابن فضلانک کتابی
 مشهددن آیریه جنم صیره لرده کورددم . اوسیره ده نوروز مناسبتیه کتبخانه قاندى .
 بوجهته کتابی لایقيله تدقیق واستساخ ایتک ممکن اولمادی . مع مافیه علم عاکه
 بو گونه قدر معلوم اولمیان بعض نقطه لری نوط ایتدم .

روس مستشرقلرندن (خانیقوف) و (ایوانوف) ک روضه کتبخانه سنده کی
 تاریخی اثرلرک فهرستلرینی نشر ایتدکلری مجهولم دکلددر [۱] . کتبخانه ده کی کتابلرک
 مذکور عالم لره معلوم اولدینی علی الخصوص صوک حرب اثناسنده مشهده تام معاسیه
 حاکم بولنان انکلیز و روسلرک روضه کتبخانه سنی تدقیق ایتدیرمش اولدقلری
 ظننده ایدم . فقط تدقیقمله معلوم اولدی که روضه کتبخانه سنی بونلره آنجق
 حافظ کتبلرک اللرنده کی فهرستلر واسطه سیه معلوم اولمشدر . بالذات تدقیقان
 و تحقیقاتده بولونما مشلرددر . مشهده کتبخانه سنده ابن الفقیه اثرندن باشقه ده برچوق
 مهم اثرلر واردر . ابن الفقیه اثرینی و اوکا مربوط بولنان ابن فضلان سیاحتنامه سنی
 استساخ ایتدیرمک و یا فطوغرافیسنی آلدیرمق خصوصنده بوکون روس ، آلمان
 و فرانسز مستشرقلری تشبثاتده بولنمقده درلر . کوکل ایستردی که تورک تاریخنک
 اک مهم مأخذلرندن بولنان بوقیمتدار اثرلرک ایلك استساخ و طبیی تورکلر واسطه سیه
 اولمش اولسون .

احمد زکی دلیبری

(۱) خانیقوف . - Memeire Sur l' Asie Centrale-Paris 1861 pp. 100-102

ایوانوف . - Journal of the Royal Society 1920 p. 553.